

Klíčová kompetence k řešení problémů v RVP PV

FAQ

1. Co přesně znamená kompetence k řešení problémů v kontextu mateřské školy?

Jde o schopnost dítěte vnímat problémové situace, aktivně hledat způsoby jejich překonání a nebát se překážek. Zahrnuje rozvoj logického myšlení, intuice i odvahy zkoušet nová a neotřelá řešení. Cílem je, aby se dítě stalo aktivním subjektem, který zvládá běžné životní situace i herní výzvy.

2. Proč je rozvoj této kompetence důležitý již v útlém věku?

Včasná podpora této dovednosti buduje základy pro samostatnost a zdravé sebevědomí dítěte. Pomáhá mu chápat vztahy mezi příčinou a následkem a připravuje ho na budoucí vzdělávání, kde bude čelit komplexnějším úkolům. Dítě se tak učí, že problémy jsou běžnou součástí života, kterou lze s úsilím zvládnout.

3. Jaké jsou základní projevy dítěte, které tuto kompetenci rozvíjí?

Dítě si všímá změn a problémů ve svém okolí a projevuje přirozenou chuť je řešit. Dokáže navrhnout různá řešení, zkoušet je v praxi a následně je měnit, pokud se ukáží jako neúčinná. Postupně také začíná chápat, že některé postupy jsou pro dosažení cíle efektivnější než jiné.

4. Jakou roli hraje v procesu učení chyba?

Chyba je v mateřské škole vnímána jako přirozený a nezbytný zdroj poznání, nikoliv jako selhání. Pomáhá dítěti pochopit, kudy cesta nevede, a motivuje ho k hledání jiné strategie či opravě postupu. Správný přístup k chybě buduje v dítěti odvahu experimentovat bez strachu z vnějšího hodnocení.

5. Jak může pedagog prakticky podpořit rozvoj této kompetence?

Pedagog by měl záměrně vytvářet situace, které vyžadují aktivní přemýšlení a rozhodování, namísto předkládání hotových návodů. Důležité je dávat dětem dostatek prostoru pro vlastní nápady a trpělivě vyčkat, až dítě na řešení přijde samo. Podpora spočívá také v kladení otevřených otázek, které vedou k hlubšímu zamyšlení.

6. Jaké typy otázek stimulují dětské myšlení?

Vhodné jsou otevřené otázky typu „Co se stane, když...?“, „Jak bys to mohl udělat jinak?“ nebo „Proč to podle tebe nefunguje?“. Tyto dotazy nutí dítě formulovat vlastní hypotézy a rozvíjejí jeho fantazii i verbální vyjadřování. Uzavřené otázky s odpovědí „ano/ne“ naopak proces objevování tlumí.

7. Lze řešení problémů rozvíjet i prostřednictvím volné hry?

Ano, volná hra je ideálním prostředím, protože v ní děti přirozeně narážejí na překážky, například při náročné stavbě z kostek. Musí vyvažovat stabilitu, domlouvat se s vrstevníky na pravidlech nebo improvizovat s dostupným materiálem. Pedagog zde funguje jako citlivý pozorovatel, který do hry vstupuje jen tehdy, pokud je dítě dlouhodobě frustrované.

8. Jak souvisí řešení problémů se sociálními dovednostmi?

Velká část problémů v mateřské škole vzniká v interakci s ostatními, například při sporech o hračku nebo místo u stolku. Rozvoj této kompetence učí děti hledat kompromisy, vyjednávat a brát v úvahu potřeby druhých. Schopnost řešit sociální konflikty je klíčovým pilířem celkové psychické odolnosti jedince.

9. Proč je kriticky důležité dopřát dětem při řešení úkolů čas?

Časový tlak vyvolává stres, který blokuje kreativní centra v mozku a vede dítě k pasivnímu čekání na pomoc dospělého. Pokud má dítě dostatek času, může si věci v klidu vyzkoušet, pozorovat výsledek a samostatně korigovat své jednání. Trpělivost pedagoga dává dítěti jasný signál, že samotný proces hledání má stejnou váhu jako konečný výsledek.

10. Jakou roli hraje v této kompetenci dětská zvědavost?

Zvědavost je vnitřním motorem, který dítě pohání k prozkoumávání neznámých jevů a předmětů. Podporuje chuť objevovat skryté souvislosti a nebát se klást otázky o fungování okolního světa. Pedagog by měl tuto přirozenou vlastnost sytit nabízením podnětného prostředí a materiálů, které vybízejí k manipulaci.

11. Jak pomáhá řešení problémů rozvoji logického myšlení?

Při hledání řešení se dítě učí řadit jednotlivé kroky v logickém pořadí, porovnávat varianty a předvídat výsledky. Postupně začíná chápat kauzální vztahy a učí se zobecňovat své předchozí zkušenosti pro nové situace. Tyto dovednosti tvoří nezbytný základ pro pozdější rozvoj matematické i čtenářské gramotnosti.

12. Co má pedagog dělat, když se dítě při nezdaru vzdává?

V takové situaci je důležitá empatická podpora, kdy pedagog může nabídnout drobnou nápovědu nebo ukázat jiný úhel pohledu. Cílem není vyřešit problém za dítě, ale pomoci mu překonat momentální frustraci a vrátit ho k aktivitě. Pedagog může také dítěti připomenout jeho minulé úspěchy, aby posílil jeho víru ve vlastní schopnosti.

13. Jak prostředí mateřské školy ovlivňuje rozvoj této kompetence?

Prostředí musí být pro dítě bezpečné, ale zároveň stimulující a nabízející různorodé výzvy k bádání. Klíčová je dostupnost rozmanitých pomůcek a přírodnin, které lze využít k experimentování mnoha způsoby. Atmosféra vzájemné důvěry pak umožňuje dětem riskovat a zkoušet nové postupy bez obav z neúspěchu.

14. Jaký význam mají v předškolním vzdělávání experimenty a pokusy?

Pokusy umožňují dětem přímou cestou ověřovat jejich představy o tom, jak věci fungují (např. co se potopí a co plave). Poskytují okamžitou věcnou zpětnou vazbu a učí děti pracovat s reálnými důkazy namísto pouhých domněnek. Jde o vysoce efektivní formu učení prožitkem, která je dětem blízká a zábavná.

15. Jak poznáme, že dítě dosahuje očekávané úrovně této kompetence?

Dítě se orientuje v běžném režimu, všímá si změn a samostatně se snaží vyřešit jednoduché úkoly (např. jak rozdělit jablko pro tři kamarády). Rozumí tomu, že k cíli vede často více cest, a dokáže stručně popsat, jak postupovalo. Při náročnějších výzvách spolupracuje s ostatními a projevuje radost z nalezeného řešení.

O dokumentu

Tento dokument vznikl jako doplňující materiál k webinářům k revizi RVP. Obsahuje odpovědi na často kladené dotazy učitelů a dalších účastníků webináře a je určen pro pedagogy, vedení škol a další odbornou veřejnost.

Dokument je součástí série **FAQ k webinářům NPI ČR**, které se věnují jednotlivým vzdělávacím oblastem a tématům spojeným s revizí RVP.

Záznamy a další informace o webinářích najdete na: <https://webinare.rvp.cz/ips-kurikulum>.

O webinářích

Lektoři: Mgr. Pavla Adamcová

Datum vysílání: 10.6.2026

Více informací: <https://webinare.rvp.cz/webinar-npi/131683>

Máte další otázky?

Pro své případné dotazy využijte online konzultační centrum NPI.

kc.rvp.cz

